

עמדת החברה להגנת הטבע - תיקון חוק הניקוז וההגנה מפני שיטפונות

לקראת הדיון בוועדת הכלכלה, 16.11.21

החברה להגנת הטבע מברכת על ההתייחסות והרצון לטפל בהצפות ונזקי שיטפונות. מדינת ישראל, והעולם כולו, חווה אירועי קיצון במזג האוויר, זאת עקב משבר האקלים והתחממות הגלובלית. אירועי קיצון אלה באים לידי ביטוי גם באירועי גשם קצרים ומרובי ממטרים, הגורמים להצפות ולשיטפונות. לצערנו בישראל בשנים האחרונות ההצפות והשיטפונות כבר גבו חיי אדם, ואם הנושא לא יטופל כראוי, המצב ילך ויחמיר.

בעשורים האחרונים, הטיפול בבעיית ההצפות היה בעיקר תוך ניהול הנחלים באופן שגוי. התייחסות לנחלים היתה כאל תעלות ניקוז, שנועדו להוביל כמות מים גדולה ככל האפשר בזמן הקצר ככל האפשר, לצורך פינוי כמויות המים מאגן הניקוז לים. פתרון זה הוכח כלא מספק ואף הרסני. יכולת "הובלת המים" טובה עד כמות מסוימת והיא מייצרת כשלים אחרים, כגון זרימת מים בקצב ומהירות גבוהה יותר, מה שמסכן יותר את מי שנתקל בשיטפון. "פיתרון" זה גם גרם להרס המערכות האקולוגיות של הנחלים וסביבתם.

לעמדתנו, יש לחפש את הפתרונות באפיקים אחרים. יש למצוא פתרונות לנגר המגיע מכל אגן הניקוז, ובייחוד במעלה האגן, כך שתפחת הגעת נגר עילי לנחלים. יש למצוא פתרונות מבוססי טבע כגון שימור ושיקום הנחלים, החזרת פיתולי הנחלים, שטחי ההצפה של הנחלים, שימור בתי גידול לחים המשמשים מערכות איגום טבעיים למי גשמים חזקים ועוד. פתרונות אלו ימזערו את הסכנות מההצפות ובנוסף גם ישקמו מחדש את הטבע באופן שישמור עלינו טוב יותר.

שינוי הפרדיגמה מחייב חשיבה מחודשת על תפקידם של הנחלים, על ניהול השטחים והנגר בכל אגני הניקוז ולא רק במרחבי הנחלים, בין אם בשטחים הפתוחים או בשטחים המבונים. הדבר מצריך היערכות שונה של מערכת התכנון שתסדיר את שימושי הקרקע באגני הניקוז ואת פעילותם של כלל הגורמים בהם: ניהול ושימור נגר עירוני, הגדרת אזורים אסטרטגיים לשימור מים, פתרונות מבוססי טבע, בנייה משמרת מים, מתודולוגיה לניהול סיכוני שיטפונות, ממרחבי השהיית נגר, מתן מעמד מיוחד לפשטי ההצפה – כל אלה הם כלים שיש לשלב היום בתכנון למניעת הצפות.

בנוסף, יש לקדם את רשויות הניקוז להיות רשויות אגניות, המנהלות את מרחבי הנחל, לא רק בהיבטי ניקוז אלא גם ניהול הידרולוגי ואקולוגי. יש לציין כי משרד החקלאות, עם מנהל התכנון, כבר מקדם תוכנית כזו, בדגש על טיפול בהצפות בפתרונות מבוססי טבע. ועל כן, מן הראוי לקדם תיקון לחוק הניקוז שיכלול הפיכת רשויות הניקוז לרשויות האגניות, ויעניק להן סמכויות, תקציבים וכוח אדם שיאפשר להן לנהל את האגן בראיה אקולוגית והידרולוגית.

בנוגע לתיקון המוצע לחוק הניקוז העולה בוועדת הכלכלה:

ביחס לתיקון סעיף 49: התיקון מעניק למשרד החקלאות סמכות להעביר את יכולת הביצוע של פרויקט ניקוז מרשות ניקוז אחת לאחרת, בכפוף לאישור מועצת הניקוז ובמקרה שבו רשות הניקוז המקומית לא מתפקדת בנושא. מוצע לקבוע שלממונה תהיה סמכות להעביר את תוכנית הניקוז, ככל שמדובר בתוכנית לשיקום נחל, גם לתכנון של רשות הטבע והגנים כחלופה לרשות ניקוז אחרת.